

Znajomość profilaktyki raka piersi wśród kobiet ze wsi i miast zestawienie bibliograficzne w wyborze

Wybór i oprac.: Marta Boszczyk
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach, 2019 r.

Wydawnictwa zwarte

1. Adamczak, Małgorzata : Wybrane procesy poznawcze i emocjonalne u kobiet po mastektomii. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM, 1988. – 129 s. : rys., wyk. ; 24 cm. – (Psychologia i Pedagogika / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ISSN 0083-4254 ; nr 72)
Zawiera m.in.: Rozdz. I. Choroby nowotworowe oraz ich psychologiczne i społeczne następstwa: 1. Biologiczne podstawy nowotworów złośliwych, 2. Psychologiczne i społeczne konsekwencje nowotworu złośliwego gruczołu piersiowego.
2. Ahčan Uroš, Pieńkowski Tadeusz: Rak piersi : odbuduj swoje ciało i swoje życie : jak zachować zdrowie i kobiecość po terapii onkologicznej / [współaut. Janez Žgajnar, Maja Klarendić, Manja Leban, Andreja Cirila Škufca Smrdel, Doroteja Diallo-Renko, Tanja Marinko, Simona Borštnar, Barbara Gazič, Alenka Hofferle Felc, Mojca Kobal Petrišič, Lidija Jazbec, Ksenija Burgar, Maja Kern, Maja Potočnik, Elida Berlak ; tł. na jęz. pol. Magdalena Hebda, Karolina Planda]. – Warszawa : Agora, 2015. – 288 s. : il. (gł. kolor.) ; 27 cm
3. Bishop, George D. : Psychologia zdrowia / [tł. Anna i Leszek Śliwa]. – Wrocław : "Astrum", 2000. – (Astrum). – S. 103-132 : Jak być zdrowym ; S. 425-465 : Rak
Styl życia a zdrowie człowieka: Ciało i umysł: wpływ zachowania na rozwój chorób, Profilaktyka zdrowotna, Zachowania zdrowotne i ich wyznaczniki, Teoretyczne modele zachowań zdrowotnych, Podsumowanie. Ciało i umysł: biologia i psychologia raka. Rak i styl życia. Wykrywanie raka i szukanie porady lekarskiej. Radzenie sobie z rakiem. Podsumowanie.
4. Borzych, Beata : Opieka w terapii nowotworów piersi. W: Pielęgniarstwo onkologiczne : podręcznik dla studiów medycznych / red. nauk. Anna Koper ; [aut. Beata Borzych et al.]. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2011. – S. 188-194
Rak piersi. Opieka pielęgniarska nad chorą z rakiem piersi. Wybrane problemy pielęgnacyjne chorych z rakiem piersi.
5. Cabot Sandra, Jasinska Margaret : Jak zapobiegać rakowi piersi / przekł. z ang. Ewa Krystyna Suskiewicz. – Warszawa : Mada, 2011. – 200 s. : il. ; 21 cm
6. Chirurgia onkologiczna. 1 / redakcja naukowa Arkadiusz Jeziorski, Piotr Ł. Rutkowski, Wojciech M. Wysocki. – Wydanie I. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, copyright 2018. – XXIV, 452 stron : ilustracje (w tym kolorowe) ; 26 cm
Zawiera m.in.: Nowotwory złośliwe piersi, s. 19-20; Diagnostyka molekularna w raku piersi, s. 57-59; Identyfikacja podtypów molekularnych raka piersi, s. 59-65; Zespoły występujące u osób z genetyczną predyspozycją do zachorowania na raka piersi i/lub jajnika, s.73-77; Rak piersi, s. 148-149; Rehabilitacja psychiczna i fizjoterapia pacjentek leczonych z powodu raka piersi, s. 157; Operacje w obrębie piersi, s. 181 badania przesiewowe w raku piersi, s. 350-351.

7. Chopra, Deepak : Twórzmy zdrowie : przez profilaktykę ku doskonałości / przekł. [z ang.] Elżbieta Maria Skweres. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1994. – S. 23-32 : Nowotwory złośliwe
Przyczyny powstawania nowotworów złośliwych. Aktualne metody leczenia nowotworów: Techniki oddziaływania psychicznego i samoistna remisja nowotworu, Rola odżywiania, czyli związek między dietą a nowotworami.
8. Cianciara, Dorota : Zarys współczesnej promocji zdrowia. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, cop. 2010. – S. 39-43 : Różnice między profilaktyką a promocją zdrowia
9. Cyłkowska-Nowak, Mirosława: Edukacja zdrowotna w terapii, profilaktyce chorób i innych problemów zdrowotnych oraz promocji zdrowia. W: Edukacja zdrowotna : podstawy teoretyczne, metodyka, praktyka / redakcja naukowa Barbara Woynarowska. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2017. – S. 107-127
10. Czekanowski, Roman : Zarys położnictwa i ginekologii oraz mastologia z elementami fizjokinezykoterapii i rehabilitacji. – Warszawa : Borgis, 2013. – S. 113-121 : Choroby sutka
11. Encyklopedia zdrowia. T. 2 / pod red. Witolda S. Gumułka i Wojciecha Rewerskiego ; [aut. Małgorzata Bednarska-Makaruk et al.]. – Wyd. 9. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, [2001]. – 2053-2058 : Nowotwory sutka
Nowotwory łagodne i stany patologiczne. Nowotwory złośliwe. Leczenie nowotworów sutka.
12. Ginekologia / pod red. Rudolfa Klimka ; współaut. Józef Baron [et al.]. – [Wyd. 2]. – Warszawa : Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, 1982. – S. 300-303: Nowotwory gruczołu sutkowego
13. Gonzalez Michael J., Miranda-Massari Jorge R., Saul Andrew W. : Chroń się przed rakiem : profilaktyka i leczenie / [przekład Krzysztof Świątły]. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza ABA, cop. 2016. – 286, [1] s. ; 21 cm
14. Grobstein, Ruth H.: Wszystko o raku piersi : co powinnaś wiedzieć, aby podjąć właściwe decyzje / przeł. Ewa Pankiewicz. – Warszawa : Wydawnictwo W.A.B., 2007. – 220, [20] s. : il. ; 21 cm
15. Heszen Irena, Sęk Helana : Psychologia zdrowia. – Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 2007. – S. 90-105 : Behawioralne uwarunkowania zdrowia i choroby
Pojęcie i istota zachowań zdrowotnych. Rodzaje zachowań zdrowotnych. Badania nad strukturą zachowań zdrowotnych. Styl życia a zdrowie.
16. Hoffman Beata, Koper Krzysztof : Profilaktyka chorób nowotworowych. W: Pielęgniarstwo onkologiczne : podręcznik dla studiów medycznych / red. nauk. Anna Koper ; [aut. Beata Borzych et al.]. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2011. – S. 64-75
Profilaktyka pierwotna. Profilaktyka wtórna. Rola pielęgniarki w profilaktyce nowotworowej.
17. Huzarski, Tomasz : Obniżenie ryzyka raka piersi i jajnika u nosicielek genuBRCA1 poprzez suplementację diety selenem. W: Profilaktyka i zdrowie w onkologii : sprawozdania z konferencji, szkoleń i badań = Prophylaxis and health in oncology : reports from conference, trainings and research : Świdnica 2000-2006 / red. Ewa Kilar ; [aut. Ewa

Kilar et al. ; tł. tekstów na ang. Kamil Zięba]. – Wrocław : Górnicki Wydawnictwo Medyczne, 2007. – S. 46-56

18. Ingot, Anna D. : Zbuntowane komórki. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1987. – S. 44-45 : Wiele przyczyn raka ; S. 46-54 : Chemiczne substancje rakotwórcze ; S. 58-81 : Wirus, nowotwór i my ; s. 82-87 : Chromosomy, onkogeny i rak ; S. 88-102 : Niedoskonały system obronny ; S. 103-114 : Gdy można zapobiegać... ; S. 115-124 : Gdy trzeba leczyć...
19. Jeziorski, Arkadiusz: Najczęstsze nowotwory - objawy, rozpoznawanie i leczenie. Rak piersi. W: Onkologia : podręcznik dla pielęgniarek / red. nauk. Arkadiusz Jeziorski ; aut.: Jacek Fijuth [et al.]. – Wyd. 1 - 3 dodr. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2015. – S. 95-106
Czynniki ryzyka. Objawy kliniczne. Diagnostyka. Obraz histologiczny. Drogi szerzenia. Leczenie. Szczególne postaci raka piersi. Rokowanie. Inne nowotwory łagodne piersi. Niektóre nienowotworowe choroby piersi.
20. Kabała, Magdalena : Epidemiologia oraz analiza czynników ryzyka nowotworu piersi – przegląd piśmiennictwa. W: Aksjologiczne podstawy funkcjonowania współczesnej młodzieży / redakcja naukowa Mariola Wojciechowska, Monika Szpringer. – Kielce : Uniwersytet Jana Kochanowskiego, 2017. – S. 136-148
Epidemiologia raka piersi. Czynniki ryzyka.
21. Kaczmarczyk Justyna, Springer Monika, Bomba Dominika: Style radzenia sobie ze stresem kobiet z rakiem piersi po zastosowaniu radykalnego leczenia chirurgicznego. W: Aksjologiczne podstawy funkcjonowania współczesnej młodzieży / redakcja naukowa Mariola Wojciechowska, Monika Szpringer. – Kielce : Uniwersytet Jana Kochanowskiego, 2017. – S. 159-176
Stres –podstawy teoretyczne. Charakterystyka grupy badawczej i metodologia badania. Omówienie wyników badania.
22. Klimek, Rudolf : Jak pokonać raka. – Warszawa ; Kraków : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1989 (Ciesz. : CDW). – 116, [4] s., [4] s. fot. : rys. ; 19 cm
23. Klimek, Rudolf : Jak pokonać raka. – Wyd. 2. – Warszawa ; Kraków : Wydawnictwo Naukowe PWN. Oddział, 1992 (Krak. : UJ). – 117, [2] s., [4] s. tabl. : fot., rys., wyk. ; 20 cm
24. Klimek, Rudolf : Rak : przyczyna, uwarunkowania, samoobrona. – Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1985. – 316, [3] s., [4] s. fot. : rys. ; 20 cm
25. Klimek Rudolf, Palowski Franciszek : Przyszłość i medycyna czyli Rozmowy o życiu / oprac. graf. Magda Dębicka. – Warszawa ; Kraków : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988. – S. 143-181: Prawda i mity o raku
26. Kordek, Radosław : Co to jest nowotwór?. W: Onkologia : podręcznik dla pielęgniarek / red. nauk. Arkadiusz Jeziorski ; aut.: Jacek Fijuth [et al.]. – Wyd. 1 - 3 dodr. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2015. – S. 11-28
Podstawowe definicje. Przyczyny powstawania nowotworów. Zapobieganie chorobom nowotworowym (profilaktyka pierwotna). Badania przesiewowe (profilaktyka wtórna).
27. Koszarawski, Tadeusz : Nowotwory sutka. W: Onkologia kliniczna / pod red. Tadeusza Koszarowskiego ; aut. Janusz Buraczewski [et al.]. – Warszawa : Państwowy Zakład

Wydawnictw Lekarskich, 1985. – S. 367-382

28. Lisiewicz Jerzy, Moszczyński Paulin : Rak a palenie tytoniu / Polska Akademia Nauk. Oddział w Krakowie. – Wrocław ; Kraków [etc.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1984. – 69, [2] s. ; 18 cm. – (Nauka dla Wszystkich, ISSN 0077-6181 ; nr 373)
29. Lisiewicz, Jerzy : Zatruty świat : biochemia człowieka wobec zanieczyszczeń środowiska / Polska Akademia Nauk. Oddział w Krakowie. – Wrocław ; Kraków [etc.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1989. – 74 s. ; 18 cm. – (Nauka dla Wszystkich, ISSN 0077-6181 ; nr 435)
30. Mała encyklopedia zdrowia / red. nacz. Jan Wolański, Edward Rużyło. – Wyd. 7. – Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973. – S. 715 : Nowotwory sutka
31. Mika, Krystyna A. : Po odjęciu piersi / Krystyna A. Mika. – Warszawa : Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, 1991 (Krak. : DNar.). – 119, [1] s. : fot., rys. ; 21 cm
32. Moritz, Andreas : Rak nie jest chorobą : to mechanizm przetrwania! : poznaj ukryty cel raka, usuń przyczyny jego powstawania i bądź zdrowszy niż kiedykolwiek! / tł. Kasia Grzesik. – Warszawa : ARIYA, 2011. – XXIV, 245 s. ; 21 cm
33. Onkologia ginekologiczna / pod red. Ludwiki Tarłowskiej ; aut. Krystyna Cześnin [et al.]. – Warszawa : Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, 1983. – 314, [1] s., [16] s. tabl. kolor. : fot., rys., wykr. ; 24 cm
34. Pawlicki, Marek : Rak - nadzieje i rozczarowania / Polska Akademia Nauk. Oddział w Krakowie. – Kraków : Wydawnictwo Oddziału PAN, 1995. – 78, [1] s. ; 19 cm. – (Nauka dla Wszystkich, ISSN 0077-6181 ; nr 472)
35. Położnictwo i ginekologia. T. 2, Ginekologia / redakcja naukowa Grzegorz H. Bręborowicz. – Wydanie 2. – 5. dodruk. – Warszawa : PZWL Wydawnictwo Lekarskie, 2018. – XVIII, 417 stron : ilustracje (w tym kolorowe) ; 25 cm
36. Prawda o raku / red. dzieła Saad Khoury i Claude Jasmin ; tł. z fr. Henryk Wasylkiewicz. – Warszawa : Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, 1983. – 195, [1] s. : 1 mapa, rys., wykr. ; 24 cm
Zawiera: 1. Co to jest rak? 2. Trochę statystyki. 3. Przyczyny i czynniki sprzyjające chorobom nowotworowym. 4. Nowotworowe sygnały alarmowe. 5. Metody diagnostyczne. 6. Leczenie nowotworów złośliwych. 7. Wyniki leczenia i przebieg choroby nowotworowej. 8. Badania naukowe. 9. Zapobieganie. 10. Organizacja walki z rakiem. 11. Zagadnienia psychologiczne. 12. Ankieta na zakończenie. 13. Uwagi techniczne (m.in. rak sutka).
37. Profilaktyka i zdrowie w onkologii : sprawozdania z konferencji, szkoleń i badań = Prophylaxis and health in oncology : reports from conference, trainings and research : Świdnica 2000-2006 / red. Ewa Kilar ; [aut. Ewa Kilar et al. ; tł. tekstów na ang. Kamil Zięba]. – Wrocław : Górnicki Wydawnictwo Medyczne, 2007. – 151 s. : il. ; 24 cm
38. Rak sutka / pod. red. Jacka Jassem. – Warszawa : Springer PWN, 1998. – 423, [1] s., [20] s. tabl. : fot. (w tym kolor.), rys., wykr. ; 24 cm

39. Servan-Schreiber, David : Antyrak : nowy styl życia / przeł. Piotr Amsterdamski, Grzegorz Kołodziejczyk ; wkładkę przeł. Krystyna Szeżyńska-Maćkowiak. – Warszawa : Albatros, 2008. – 303, [1] s. : il. ; 21 cm + wkładka : 16 s. ; 20 cm
40. Simonton, O. Carl : Triumf życia : jak pokonać raka : wskazówki dla pacjentów i ich rodzin / O. Carl Simonton [i in.] ; przekład Andrzej Bidziński, Anna Wrońska. – Wyd. 1 krajowe. – Warszawa : Med Tour Press International, 1993. – 281 s. : rys. ; 20 cm
41. Stefanowicz, Agata : Profilaktyka chorób cywilizacyjnych i społecznych. W: Zdrowie publiczne / red. nauk. Teresa Bernadetta Kulik, Anna Pacian. – Wyd. 1 -1 dodr. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2015. – S. 123-140
Zawiera m.in. podrozdział: Profilaktyka chorób nowotworowych
42. Szacowanie ryzyka zdrowotnego związanego z zanieczyszczeniem środowiska / [aut. oprac. Wiesław Szymczak, Neonila Szeszenia-Dąbrowska] ; Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska. – Warszawa : PIOŚ ; Łódź : "MA", 1995. – 117 s. : wyk. ; 24 cm. – (Biblioteka Monitoringu Środowiska)
43. Walden-Gałuszko, Krystyna de : Psychoonkologia w praktyce klinicznej. – Wyd. 1, (dodr.). – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2012. – S. 77-82 : Nowotwór piersi
Reakcja na chorobę. Rekonstrukcja piersi. Rehabilitacja i pomoc psychologiczna.
44. Satora, Iwona : Wczesne wykrywanie raka sutka : nauka samodzielnego badania piersi : materiały dydaktyczne dla nauczycieli. – Warszawa : Centrum Edukacji Medycznej, 1997. – 27, [1] s. : il. ; 21 cm
45. Winters Nasha, Kelly Jess Higgins : Zagłodzić raka : metaboliczne podejście do walki z chorobą nowotworową / przekład Piotr Cieślak. – Łódź : Galaktyka, copyright 2018. – 451 stron : ilustracje ; 23 cm
46. Wirsching, Michael : Wokół raka / przy współpr. Lutza Frölicha [et al.] ; przeł. Aleksandra Ubertowska ; konsultacja Brygida Czepułkowska. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 1994. – 232 s. : il. ; 21 cm
47. Wronkowski Zbigniew, Zwierno Maria : Miejsce i znaczenie zdrowia w zwalczaniu nowotworów złośliwych. W: Promocja zdrowia / red. Jerzy B. Karski. – Wyd. 3 Nowe. – Warszawa : Wydawnictwo IGNIS, 1999. – S. 108-119
Nowotwory złośliwe – wielkość problemu. Proces rakotwórczy, czynniki rakotwórcze i czynniki ryzyka. Zwalczanie nowotworów. Działania promujące zdrowie.
48. Zierkiewicz, Edyta : Prasa jako medium edukacyjne : kulturowe reprezentacje raka piersi w czasopiśmie kobiecych. – Kraków : Oficyna Wydaw. "Impuls", 2013. – 495, [2] s. : il. ; 25 cm
Tematyka: Choroby kobiece - leczenie ; Choroby kobiece - zapobieganie ; Nowotwory - zapobieganie - popularyzacja ; Promocja zdrowia - metody ; Sutki - nowotwory - leczenie - popularyzacja ; Sutki - nowotwory - zapobieganie - popularyzacja ; Czasopisma kobiece - a promocja zdrowia

Wydawnictwa ciągłe

49. Analiza poziomu wiedzy w zakresie nowotworów piersi wśród kobiet zamieszkujących obszary wiejskie i miejskie / Joanna Michalik, Urszula Denis, Dariusz Wolski, Andrzej

Stanisławek, Paweł Węgrowski. W: *Journal of Education Health and Sport*. – T. 7, nr 8 (2017), s. 325-335. – Bibliogr. 17 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp: W wyniku zmieniającej się struktury demograficznej społeczeństwa w Polsce, tj. wzrostu liczby osób po 65r.ż. a także zwiększenia ekspozycji na czynniki rakotwórcze wzrasta liczba zachorowań i zgonów z powodu nowotworów. Każda kobieta wykazująca troskę o własne zdrowie i życie powinna posiadać wiedzę na temat metod wczesnego wykrywania raka piersi, a także czynników, które mają udział w jego rozwoju. Przekonanie to skłoniło do podjęcia własnych badań mających na celu zweryfikowanie poziomu wiedzy mieszkających na wsi i w 326 miejscie w zakresie problematyki raka piersi: profilaktyki, wczesnego wykrywania, wykonywania badań profilaktycznych, a także identyfikacji źródeł wiedzy na ten temat Cel badań: Celem pracy było ustalenie poziomu wiedzy kobiet, mieszkanki wsi i miast na temat raka piersi. Materiały i metody Badanie przeprowadzone zostało wśród 116 kobiet zamieszkałych na terenie województwa lubelskiego w 2015 roku. Wśród badanej grupy 66 kobiet (56,9 proc.) pochodziło z miasta, zaś pozostałe 50 osób (43,1 proc.) było mieszkankami wsi. Wybraną metodą badawczą był kwestionariusz ankiety własnego autorstwa. Wnioski: Analiza uzyskanych wyników badań pozwala stwierdzić, że zarówno kobiety mieszkające na wsi jak i w mieście mają wysoki poziom wiedzy na temat raka piersi. Obie badane grupy w stopniu zadowalającym znają czynniki ryzyka zachorowania na raka piersi. Kobiety posiadają optymalny zasób wiedzy z obszaru profilaktyki raka piersi. Często nie stosują jej w praktyce lub robią to dopiero wówczas gdy dostrzegą niepokojące objawy. Głównym źródłem wiedzy kobiet na temat raka piersi są środki masowego przekazu. Oznacza to konieczność zwiększenia udziału personelu medycznego w działaniach edukacyjnych.

Dostęp online: <http://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/4738/6356>

50. Analiza relacji rodzinnych wśród pacjentek z chorobą nowotworową gruczołu piersiowego / Katarzyna Żułtak-Bączkowska, Magdalena Majewska, Tomasz Bączkowski, Iwona Rotter, Bożena Mroczek, Maria Jasińska, Artur Kotwas, Beata Karakiewicz. W: *Family Medicine & Primary Care Review*. – T. 13, nr 3 (2011), s. 553-555. – Bibliogr. 6 poz.

Streszczenie polskie: Cel pracy. Analiza relacji rodzinnych wśród pacjentek ze zdiagnozowaną chorobą nowotworową gruczołu piersiowego. Materiał i metody. Badaniem objęto 69 kobiet po mastektomii. Zastosowano sondaż diagnostyczny oraz kwestionariusz Manfreda Cierpki. Wyniki. Większość badanych kobiet deklarowała brak obniżenia poczucia własnej wartości jako kobiety i matki po zabiegu mastektomii. Relacje dwuosobowe na podstawie Kwestionariusza Manfreda Cierpki wykazywały nieprawidłowości w wymiarze wypełniania zadań oraz pełnienia ról. Najwyższe nasilenie prawidłowych relacji stwierdzono w wymiarach: emocjonalność, afektywne nawiązywanie relacji, wartości i normy. Wnioski. Miejsce zamieszkania oraz wykształcenie mają wpływ na kształtowanie się relacji między partnerami oraz podatność na wystąpienie zachwiania emocjonalnego i dezorganizacji osobowości. Istnieje konieczność edukacji zdrowotnej oraz profilaktyki wtórnej zarówno chorych, jak i członków ich najbliższej rodziny w celu osiągnięcia jak najlepszych wyników leczenia.

Dostęp online:

<https://www.termedia.pl/f/journals/FMPCR%202011%20vol.%2013%20no.%203.pdf>

51. Badania profilaktyczne kobiet w wieku 50-70 lat zamieszkałych na terenie województwa lubelskiego - stan faktyczny / Barbara Kołłątaj, Irena Dorota Karwat, Witold Kołłątaj, Magda Sowa, Justyna Szakuła. W: *Journal of Education Health and Sport*. – T. 4, nr 10 (2014), s. 65-78. – Bibliogr. 20 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp. Wśród czynników, które decydują o powodzeniu programów przesiewowych istotne są nie tylko: właściwie przemyślana koncepcja badania, czynniki finansowe, zaplecze techniczne i odpowiednia organizacja badań, ale także aktywna postawa społeczeństwa wobec planowanego badania. Cele pracy. Celem pracy była ocena stanu faktycznego związanego z uczestnictwem kobiet w wieku 50-70 lat w profilaktycznych badaniach przesiewowych. Materiał. Materiał badawczy stanowiły 204 kobiety w wieku 50-70 lat. Były to uczestniczki przesiewowych badań mammograficznych, realizowanych w ramach populacyjnego programu wczesnego wykrywania raka piersi finansowanego przez NFZ. Metoda. W pracy zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem badania ankietowego. Narzędziem badawczym użytym w badaniu był autorski Kwestionariusz Ankiety zawierający 33 pytania o charakterze zamkniętym, z możliwością jedno- lub wielokrotnego wyboru. Wyniki. W grupie osób objętych badaniem, 18 proc. kobiet nigdy dotychczas nie brało udziału w jakichkolwiek badaniach profilaktycznych. Najrzadziej z tego typu badań korzystały mieszkanki wsi i miast do 10 000 mieszkańców oraz kobiety ze złą sytuacją materialną i niskim poziomem wykształcenia. Pośród profilaktycznych badań najczęściej wykonywanymi były

mammografie (60,3 proc. ankietowanych), badania ginekologiczno-cytologiczne (59,3 proc. respondentek), pomiary RR (57,4 proc.), badania morfologii krwi, poziomu cholesterolu i glikemii (40-49 proc.). Inne badania profilaktyczne u badanych osób wykonywane były znacznie rzadziej, np. badania kolonoskopowe przebyło 10,8 proc. ankietowanych, a badanie densytometryczne - 7,4 proc. kobiet...

52. Bojakowska Urszula, Kalinowski Paweł, Kowalska Marta Estera : Epidemiologia i profilaktyka raka piersi. W: Journal of Education Health and Sport. – T. 6, nr 8 (2016), s. 701-710. – Bibliogr. 20 poz.

Streszczenie polskie: W ostatnich latach natężenie chorób nowotworowych zwiększyło się szczególnie. Rak piersi stanowi obecnie jeden z największych problemów epidemiologicznych. Ze względu na fakt, że rak piersi tak często prowadzi do zgonu, należałoby włożyć więcej wysiłku we wczesne wykrywanie. Bezwzględnie rak piersi wymaga skutecznych działań w zakresie profilaktyki oraz edukacji społeczeństwa. Celem pracy było przedstawianie epidemiologii oraz metod profilaktyki raka piersi.

Dostęp online: <http://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/3799/5090>

53. Bojakowska Urszula, Kalinowski Paweł, Kowalska Marta Estera : Ocena skuteczności populacyjnego programu wczesnego wykrywania raka piersi wśród kobiet w Polsce. W: Pielęgniarstwo Polskie : organ wydziałów pielęgniarstwa Akademii Medycznych. – 2013, nr 1, s. 18-22

Dostęp online: http://www.pielęgniarstwo.ump.edu.pl/uploads/2013/1/18_1_47_2013.pdf

54. Bojakowska Urszula, Kalinowski Paweł, Kowalska Marta Estera : Ocena wybranych zachowań zdrowotnych przez i po zdiagnozowaniu choroby wśród kobiet z nowotworem piersi w oparciu o Inwentarz Zachowań Zdrowotnych Juczyńskiego - badanie wstępne. W: Journal of Education Health and Sport. – T. 6, nr 5 (2016), s. 29-37. – Bibliogr 8 poz.

Streszczenie polskie: Cel pracy. Celem pracy była ocena wybranych zachowań zdrowotnych przed i po leczeniu wśród kobiet z nowotworem piersi. Materiał i metoda. W badaniu zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z techniką ankiety. Do realizacji badań posłużył kwestionariusz Inwentarz Zachowań Zdrowotnych (IZZ) Juczyńskiego. Badaniami objęto 70 kobiet z rakiem piersi, w przedziale wieku między 35 a 77 rokiem życia zamieszkujących województwo lubelskie. Analizy statystyczne przeprowadzono w oparciu o program Statistica 10.0. Wyniki. W oparciu o skalę IZZ przed chorobą wyniki niskie uzyskało 80 proc. badanych, przeciętne - 11,4 proc., zaś wysokie - 8,6 proc.. Po rozpoznaniu choroby wyniki niskie uzyskało 17,1 proc., przeciętne - 30 proc., a wysokie 52,9 proc.. Wskaźnik zachowań zdrowotnych dla ogółu badanych wyniósł średnio 66,23 przed chorobą i 90,5 po rozpoznaniu. Po rozpoznaniu choroby we wszystkich kategoriach uzyskano wyższe wyniki niż przed. Wnioski. Doświadczenia związane z chorobą mają istotny wpływ na wzrost ogólnego wskaźnika nasilenia zachowań zdrowotnych wśród kobiet z nowotworem piersi. Po rozpoznaniu choroby we wszystkich analizowanych kategoriach zaobserwowano wyższy poziom deklarowanych zachowań zdrowotnych.

Dostęp online: <http://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/3507/4814>

55. Cypielewska Agnieszka, Fejfer-Wirbał Ewa, Marcinowicz Ludmiła : Czy pielęgniarki robią mammografię? Profilaktyka raka piersi. W: Magazyn Pielęgniarki i Położnej. – 2011, nr 3, s. 18. – II.

56. Czy karmienie piersią może chronić przed rakiem?. W: Magazyn Pielęgniarki i Położnej. – 2016, nr 10, s. 31

57. Demuth Anna, Nowaczyk Paulina, Czerniak Urszula : Stan odżywienia oraz nawyki i preferencje żywieniowe kobiet leczonych z powodu nowotworu piersi. W: Problemy Higieny i Epidemiologii. – T. 99, nr 2 (2018), s. 172-179. – Bibliogr. 31 poz.

Streszczenie polskie: Wprowadzenie. Wyniki badań naukowych wskazują, że 1/4 zachorowań na raka piersi wiąże się z niewłaściwą dietą, a prozdrowotny styl życia może przyczynić się do obniżenia ryzyka wystąpienia choroby nawet o 50 proc.. Wydaje się zatem, że propagowanie prozdrowotnej diety i upowszechnianie informacji dotyczących prewencji nowotworów może w istotny sposób przyczynić się do obniżenia ryzyka ich występowania. Cel. Ocena stanu odżywienia oraz nawyków i preferencji żywieniowych kobiet leczonych z

powodu nowotworu piersi. Materiały i metody. Badaniami objęto 26 kobiet po mastektomii w wieku powyżej 50 lat, zrzeszonych w poznańskim Towarzystwie Amazonki. Zgodnie z regułami kwestionariusza KomPAN dokonano oceny poglądów i zwyczajów żywieniowych badanych kobiet, scharakteryzowano ich styl życia, status społeczno-ekonomiczny oraz stan odżywienia. Na podstawie wskaźnika BMI i obwodu talii wyłoniono osoby o prawidłowych proporcjach ciała i klasyfikujące się powyżej normy. Wyniki. Kobiety po mastektomii cechowały się w większości nadwagą bądź otyłością, nagromadzeniem tłuszczu w okolicy brzusznej oraz preferowały niewielki udział w aktywności fizycznej. Badane kobiety stosowały dietę o małym natężeniu cech niezdrowych, lecz słabo zaznaczonym wpływie protekcyjnych cech odżywiania. Wnioski. Wyniki badań potwierdzają, że również w odniesieniu do kobiet po zakończonym etapie leczenia, z diagnozą raka piersi, winny być prowadzone działania zmierzające do promowania korzyści wynikających z podejmowania zachowań sprzyjających zdrowiu.

Dostęp online: <http://www.phie.pl/phe-pdf.php?r=2018&n=2&s=172>

58. Florek-Moskal, Monika : Polisa od raka. W: Wprost. – 2008, nr 18, s. 84-86

Profilaktyka raka piersi i szyjki macicy w Polsce i na świecie.

Dostęp online: https://aleph.dbp.wroc.pl/F?func=service-media-exec&doc_library=DBP03&doc_number=000147564&media_index=00001&func_code=W EB-FULL

59. Gazdecka-Szpecht Karolina, Wawrzyniak Anna, Horst-Sikorska Wanda : Czy istnieje przepaść między wiedzą teoretyczną a praktyką w zakresie profilaktyki raka piersi ?. W: Family Medicine & Primary Care Review. – Vol. 11, nr 3 (2009), s. 312-313

Dostęp online:

<https://www.termedia.pl/f/journals/FMPCR%202009%20vol.%2011%20no.%203.pdf>

60. Hodorowicz-Zaniewska Diana, Herman Krzysztof : Zasady kontroli chorych na raka piersi po przeprowadzonym leczeniu radykalnym. W: Polski Przegląd Chirurgiczny. – T. 89, nr 3 (2017), s. 36-39. – Bibliogr. 29 poz.

Streszczenie polskie: Program kontroli po leczeniu radykalnym stanowi niezbędny element kompleksowej opieki nad chorymi z rakiem piersi. Z uwagi na fakt, że jest to najczęstszy nowotwór u kobiet w Polsce i na świecie, prawidłowo prowadzony follow-up ma istotne znaczenie nie tylko w wymiarze klinicznym, lecz także ekonomicznym. W niniejszym opracowaniu przedstawiono najbardziej aktualne zalecenia dotyczące programu kontroli w tej grupie chorych. Jego podstawowym celem jest wczesne wykrycie wznowy miejscowej lub raka drugiej piersi, obserwacja późnych powikłań po leczeniu, a także stworzenie wielodyscyplinarnej infrastruktury, która pozwala na zmniejszenie ryzyka nawrotu choroby i zminimalizowanie następstw fizycznych, psychicznych i społecznych związanych z przebytem leczeniem.

Dostęp online: <https://ppch.pl/resources/html/article/details?id=148758>

61. Jasiówka, Marek : Pacjenci z grupy dużego dziedzicznego ryzyka zachorowania na raka piersi i raka jajnika, w tym nowotwory BRCA-zależne. Badania, opieka i profilaktyka. W: Lekarz Rodzinny. – 2016, nr 5, s. 78-84. – Bibliogr. 30 poz.
PBW Kielcach – Informatorium – Academica

62. Jokiel Maria, Bielska-Lasota Magdalena : Czynniki ryzyka raka piersi - możliwości profilaktyki pierwotnej. W: Przegląd Epidemiologiczny. – T. 64, nr 3 (2010), s. 435-438. – Bibliogr. 20 poz.

Streszczenie polskie: W artykule przedstawiono ważne czynniki ryzyka raka piersi takie jak: czynniki genetyczne, wiek, czynniki związane z prokreacją i fizjologią kobiety (pierwsza miesiączka, menopauza), otyłość, siedzący tryb życia, picie alkoholu, środki antykoncepcyjne i hormonalna terapia zastępcza. Przedstawiono również możliwości profilaktyki pierwotnej oraz metody obliczania indywidualnego ryzyka raka piersi. Podkreślono także konieczność intensyfikacji profilaktyki wtórnej. Zarówno profilaktyka pierwotna jak i wtórna mogą się przyczynić do spadku zachorowalności i umieralności na raka piersi.

63. Jokiel, Maria : Społeczne aspekty wczesnego wykrywania raka piersi po wprowadzeniu w Polsce skryningów populacyjnych. W: Przegląd Epidemiologiczny. – T. 63, nr 3 (2009), s.

443-447. – Bibliogr. 7 poz.

Streszczenie polskie: Cel. Ocena udziału kobiet, wg ich deklaracji, w profilaktyce raka piersi oraz pośrednio, ocena efektów działań edukacyjnych i roli służby zdrowia, a zwłaszcza skryningów populacyjnych w 2006 i 2007 roku. Określenie najbardziej zaniedbanych grup kobiet w tym zakresie. Metoda. W 2008 r.

przeprowadzono badanie ankietowe w próbie reprezentatywnej dla populacji kobiet w wieku powyżej 18 lat.

Określono odsetki osób deklarujących zachowania zdrowotne w zakresie profilaktyki wtórnej raka piersi:

zgłaszania się na mammografię i do lekarza w celu badania piersi oraz deklarujących wykonywanie

samobadania piersi. Ważniejsze wyniki porównano z uzyskanymi z analogicznego badania w 1998 r. Wyniki.

Stwierdzono pewne pozytywne zmiany, zwłaszcza dotyczące zgłaszalności na mammografię w najbardziej narażonych na zachorowanie grupach wieku: 45-54, 55-64 i 65+ lat, odpowiednio: o 26 proc., 39 proc. i 14

proc. oraz na wsi, w porównaniu z 1998 r. - o 28 proc.. Największe zaniedbania w tym zakresie istnieją w

grupie kobiet powyżej 65 r., w małych miastach i na wsi. Wnioski. 1. Istnieje nadal konieczność prowadzenia

działań edukacyjnych dotyczących profilaktyki raka piersi zarówno wśród społeczeństwa, jak i lekarzy. 2.

Działania profilaktyczne powinny być głównie kierowane do osób z grup podwyższonego ryzyka na

zachorowanie oraz do grup kobiet najbardziej zaniedbanych w tym zakresie. 3. Trzeba w większym stopniu, niż dotychczas, promować aktywny skryning raka piersi.

Dostęp online: <http://www.przegl Epidemiol.pzh.gov.pl/pobierz-artykul?id=1210>

64. Kozierkiewicz, Adam : Onkoepidemia. Biała księga zwalczania raka jelita grubego i raka piersi. W: Menedżer Zdrowia. – T. 11, nr 4 (2011), s. 42-45. – Il.

Dostęp online: <https://www.termedia.pl/Czasopismo/-12/pdf-16790-10?filename=Kwadratura%20kola.pdf>

65. Kruk, Joanna : Jedzenie owoców i warzyw a ryzyko raka piersi. W: Współczesna Onkologia. – Vol. 10, nr 5 (2006), s. 224-230

Dostęp online: <https://academica.edu.pl/reading/readSingle?cid=30943127&uid=30942670>

66. Kto powinien zajmować się promocją skriningowego Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi? / Agnieszka Dyzmann-Sroka, Jerzy T. Marcinkowski, Anna Kubiak, Maciej Trojanowski. W: Problemy Higieny i Epidemiologii. – T. 90, nr 4 (2009), s. 621-626. – Bibliogr. 9 poz.

Streszczenie polskie: Cel pracy. Analiza efektywności działań promocyjnych skriningowego Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi. Materiał. Doświadczenia własne z realizacji w latach 2005-

2009 w Wielkopolskim Centrum Onkologii zadań tego Programu. W obliczeniach statystycznych

wykorzystano dane z: GLOBOCAN 2002, EUROCARE-4 Study Systemu Informatycznego Monitorowania

Profilaktyki oraz Krajowego i Wielkopolskiego Rejestru Nowotworów Złośliwych. Wyniki i wnioski. Lekarze

POZ bardzo rzadko rozmawiają z pacjentami o profilaktyce i badaniach profilaktycznych. Konieczne jest

kontynuowanie wielokierunkowych działań obejmujących edukację społeczeństwa, aktywny skrining

(racjonalny system zaproszeń imiennych, utrzymywanie wysokiej dostępności do badań poprzez finansowanie

przez NFZ wszystkich wykonanych badań skriningowych, stała kontrola jakości badań, mammocytobusy

docierające do terenów bez aparatów stacjonarnych). Należy utrzymać i na bieżąco monitorować efektywność

wszystkich działań w zakresie promocji Programu, jak: wysyłka zaproszeń, organizacja akcji i festynów,

współpraca z lokalnymi władzami i pionem medycznym, artykuły i spoty reklamowe w mediach, itd. - gdyż

przynoszą one wyraźne efekty! Większa liczba wykrytych zmian nowotworowych łączy się z ich

rozpoznawaniem w niższych stopniach zaawansowania, które bez uruchomienia Programu pozostałyby przez kilka lat w utajeniu.

PBW w Kielcach – Informatorium – Academica

67. Kurowska Krystyna, Adamczyk Izabela : Rola wsparcia i zachowań zdrowotnych w zmaganiu się kobiet z rakiem piersi. W: Current Gynecologic Oncology. – T. 12, nr 4 (2014), s. s. 278-289. – Bibliogr. 15 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp: Rak piersi jest najczęstszym nowotworem złośliwym występującym u kobiet.

Diagnoza często sprawia, że pacjentka wycofuje się z życia rodzinnego i zawodowego. Nie potrafi pogodzić

się ze schorzeniem, nie wierzy w powrót do zdrowia. W takich chwilach niezwykle ważne okazuje się

wsparcie, które podnosi na duchu i dodaje sił do walki z chorobą. Cel: Określenie związku między poziomem i

zakresem wsparcia społecznego a preferowanymi zachowaniami zdrowotnymi - jako wykładnika utrzymania

optymalnego stanu zdrowia. Materiał i metoda: Przebadano 105 pacjentek z rakiem piersi hospitalizowanych w Centrum Onkologii w Bydgoszczy, na Oddziale Radioterapii oraz Oddziale Klinicznym Nowotworów Piersi i Chirurgii Rekonstrukcyjnej. Zachowania zdrowotne oceniono Inwentarzem zachowań zdrowotnych (IZZ) Juczyńskiego, a poziom wsparcia - Skalą wsparcia społecznego (SWS) Kmiecik-Baran. Wyniki: Badane jako grupa prezentują wysoki poziom zachowań zdrowotnych. Najniżej oceniły prawidłowe nawyki żywieniowe. Głównym źródłem wsparcia dla kobiet byli członkowie rodziny i przyjaciele. Zespół terapeutyczny udzielał głównie wsparcia informacyjnego. Spośród czterech rodzajów wsparcia najwyżej oceniono wsparcie emocjonalne, najniżej - instrumentalne. Wnioski: Otrzymane wyniki mogą się przyczynić do głębszego zrozumienia problemów i potrzeb kobiet z rakiem piersi i zwiększyć motywację do walki z chorobą. Znajdą także odzwierciedlenie w zachowaniach zdrowotnych pacjentek, co będzie wpływać na szybszy powrót do zdrowia bądź uniknięcie choroby.

Dostęp online: <http://www.ginekologia.pl/index.php/wydawnictwa/2014-vol-12-no-4/rola-wsparcia-i-zachowan-zdrowotnych-w-zmaganiu-sie-kobiet-z-rakiem-piersi>

68. Lach, Jan: Żywnienie w profilaktyce chorób nowotworowych. W: Lider. – 2009, nr 10, s. 12-14
Wskazówki dotyczące prawidłowej diety w profilaktyce nowotworowej.
Dostęp online: https://aleph.dbp.wroc.pl/F?func=service-media-exec&doc_library=DBP03&doc_number=000165527&media_index=00001&func_code=WEB-FULL
69. Lewandowska Anna, Mess Eleonora, Laufer Justyna : Profilaktyka raka piersi wśród kobiet. W: Onkologia Polska. – T. 14, nr 3 (2011), s. 131-134
PBW w Kielcach – Informatorium – Academica
70. Lewandowska Anna, Mess Eleonora, Kruk Wioletta : Wiedza kobiet na temat profilaktyki raka szyjki macicy i raka piersi. W: Onkologia Polska. – T. 15, nr 1 (2012), s. 5-8
PBW w Kielcach – Informatorium - Academica
71. Luboiński, Grzegorz : Zalecane badania profilaktyczne w celu wczesnego wykrycia nowotworu. W: Medycyna po Dyplomie. – T. 24, nr 1 (2015), s. 21-24. – Bibliogr. 11 poz.
Dostęp online <https://podyplomie.pl/medycyna/17651,zalecane-badania-profilaktyczne-w-celu-wczesnego-wykrycia-nowotworu>
Dostęp płatny.
72. Malczyk Ewa, Majkrzak Żaneta : Żywieniowe czynniki ryzyka rozwoju raka piersi. W: Problemy Higieny i Epidemiologii. – T. 96, nr 1 (2015), s. 67-76. – Bibliogr. 59 poz.
Streszczenie polskie: Nieprawidłowe nawyki żywieniowe stanowią istotny czynnik rozwoju wielu chorób nowotworowych, w tym także raka piersi. Zmiana tych nawyków (zmniejszenie spożycia cukrów prostych, czerwonego mięsa, a zwiększenie udziału w diecie WNKT z grupy n-3, warzyw i owoców, ograniczenie wartości energetycznej diety), może w istotny sposób przyczynić się do obniżenia ryzyka wystąpienia nowotworu gruczołu piersiowego. W pracy omówiono wybrane żywieniowe czynniki ryzyka rozwoju raka piersi. Wiedza o nich może być wykorzystana w prewencji tej choroby nowotworowej.
Dostęp online: <http://www.phie.pl/phe-pdf.php?r=2015&n=1&s=067>
73. Michalska, Celina : Profilaktyka nowotworu piersi - projekt autorski. W: Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. – 2004, [nr] 8/9, s. 14-16
74. Michalak, Janusz: Uprzedzić raka. Rewolucja w profilaktyce nowotworów. W: Wprost. – 1999, nr 45, s. 80-81
75. Model działań profilaktycznych zintegrowany z opieką profilaktyczną nad pracownikami - zapobieganie niektórym typom nowotworów wśród kobiet / Marta Wiszniewska, Jadwiga

Magnuska, Agnieszka Lipińska-Ojrzanowska, Beata Peplowska, Wojciech Hanke, Jarosław Kalinka, Joanna Skręt-Magierło, Marek Zadrozny, Jolanta Walusiak-Skorupa. W: *Medycyna Pracy*. – T. 69, nr 4 (2018), s. 439-455. – Bibliogr. 64 poz.

Streszczenie polskie: W Polsce pracownicy podlegają obowiązkowym okresowym badaniom lekarskim. Stwarza to unikalną szansę wdrożenia działań nakierowanych na wczesne wykrywanie wielu schorzeń, w tym chorób nowotworowych, w system opieki profilaktycznej nad pracującymi. Dane epidemiologiczne dotyczące chorób nowotworowych są niepokojące - co więcej, prognozuje się dalszy wzrost zachorowań na nowotwory złośliwe w populacji generalnej. Najczęstszym nowotworem wśród polskich kobiet jest rak piersi odpowiadający za 21,7 proc. zachorowań, podczas gdy nowotwory złośliwe trzonu macicy, jajnika i szyjki macicy stanowią, odpowiednio, 7,4 proc., 4,7 proc. i 3,5 proc. zachorowań. Celem niniejszej pracy było opracowanie algorytmu działań profilaktycznych zintegrowanych z opieką profilaktyczną nad pracownikami, bazującego na przeglądzie piśmiennictwa medycznego oraz obowiązujących wytycznych dotyczących zapobieganiu wybranym typom nowotworów. W publikacji przedstawiono funkcjonujące programy profilaktyczne chorób nowotworowych i ich czynniki ryzyka. Opracowano także praktyczne rozwiązania pozwalające na włączenie profesjonalistów zajmujących się ochroną zdrowia pracowników w profilaktykę niektórych typów nowotworów występujących u kobiet.

Dostęp online: <http://medpr.imp.lodz.pl/pdf-80912-28086?filename=Model%20dzialan.pdf>

76. Najdyhor Ewa, Krajewska-Kulał Elżbieta, Krajewska-Ferishah Katarzyna : Wiedza kobiet i mężczyzn na temat profilaktyki raka piersi. W: *Ginekologia Polska : kwartalnik poświęcony chorobom kobiecym i położnictwu*. – Vol. 84, nr 2 (2013), s. 116-125

Dostęp online: https://journals.viamedica.pl/ginekologia_polska/article/view/46073/32863

77. Nowicki Andrzej, Małecka Agnieszka : Wyniki badań profilaktycznych w kierunku raka piersi realizowanych w latach 2004–2005 w powiecie sierpeckim. W: *Contemporary Oncology*. - 2007, vol. 11, nr 9, s. 437–443

Dostęp online: <https://academica.edu.pl/reading/readSingle?cid=30972199&uid=30972063>

78. Ocena poziomu wiedzy kobiet na temat profilaktyki raka piersi / Paweł Węgrowski, Joanna Michalik, Ewa Gogułka, Marcin Rząca, Agata Pietraszek. W: *Journal of Education Health and Sport*. – T. 7, nr 8 (2017), s. 593-606. – Bibliogr. 27 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp: Rak piersi jest bardzo podstępny schorzeniem. Przez długi czas może on nie dawać żadnych objawów. Dlatego tak ważne jest profilaktyka, znajomość poddawanie się regularnym badaniom piersi. Wśród kobiet rak piersi jest jednym ze schorzeń onkologicznych najczęściej występujących w Polsce i stanowi poważny problem zarówno zdrowotny, społeczny, jak i ekonomiczny. Cel badań: Celem pracy jest ocena poziomu wiedzy kobiet na temat profilaktyki raka piersi. Zdefiniowano także, co to jest profilaktyka i jak ważna jest jej znajomość. Materiały i metody: W badaniu wzięło 50 kobiet w wieku między 20- 50 rokiem życia. Badania zostały przeprowadzone w październiku 2016. Respondentki zostały wybrane losowo. Metodą użytą w badaniach jest sondaż diagnostyczny. Technika i narzędziem badawczym pomocnym w zdobyciu informacji badań był autorski kwestionariusz ankiety. Wnioski: Badane kobiety znają główne czynniki zwiększające ryzyko zachorowania na raka piersi: wiek, czynniki genetyczne, antykoncepcja, brak aktywności fizycznej oraz bezdzietności. Badane respondentki przyznały się, że stosują badania profilaktyczne, ponieważ uważają, że mogą one zapobiec chorobie 48 proc., osoba bliska jest lub była chora na raka piersi 26 proc.. Prawie połowa respondentek 48 proc. deklaruowała, że przeszkodą w działaniach profilaktycznych mogących zmniejszyć ryzyko zachorowania na raka piersi jest brak wiedzy, przyczyny niechęci poddania się profilaktycznym badaniom piersi wg studentek to: brak wiedzy 26 proc., przekonanie o dobrym stanie zdrowia 26 proc. oraz brak czasu 18 proc.. Dyskusja: Rozpoznanie choroby pozwala zmniejszyć umieralność, dlatego tak bardzo ważną rolę odgrywają działania z zakresu profilaktyki, która jest podstawowym elementem walki z rakiem piersi. Dziukowa i Wesołkowska podkreślają, że wykryty rak we wczesnym okresie wzrostu (poniżej 10 mm) nie daje przerzutów do okolicy węzłów chłonnych, daje wieloletnie przeżycie a nawet wyleczenie w około 90 proc.

Dostęp online: <http://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/4792/6412>

79. Ocena skuteczności programów profilaktycznych dotyczących raka piersi elementem zarządzania w ochronie zdrowia w makroregionie lubelskim / Dorota Siwczyńska, Agnieszka Barańska, Magdalena Mińko, Anna Pacian, Urszula Religioni, Urszula

Bojakowska. W: Hygeia Public Heath. – T. 47, nr 2 (2012), s. 211-214. – Bibliogr. 12 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp. Najczęściej występującym nowotworem złośliwym u kobiet, stanowiącym aż 20 proc. wszystkich zachorowań na nowotwory złośliwe wśród Polek, jest rak piersi. Pomimo występowania wielu czynników ryzyka raka piersi i niekorzystnych statystyk dotyczących zapadalności i umieralności kobiet w Polsce, w ostatnich latach obserwuje się wiele działań wpływających pozytywnie na tę sytuację. Jednym z nich są programy profilaktyczne, które niejednokrotnie ratują zdrowie i życie kobiet. Cel pracy. Ocena skuteczności realizowanych programów profilaktycznych dotyczących raka piersi w makroregionie lubelskim. Materiał i metoda. Analiza sprawozdań z programów profilaktycznych dotyczących raka piersi w z lat 2007, 2008 i 2010 udostępnionych przez Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Lublinie. Badaniami przesiewowymi na przestrzeni trzech badanych lat łącznie objęto 3479 kobiet. Wyniki. Najczęściej badaną grupą były kobiety w wieku 40-49 lat, które rodziły przynajmniej jeden raz przed ukończeniem 30 lat. Średnio 53 proc. badanych kobiet regularnie wykonywało samobadanie piersi. Normę w badaniu mammograficznym uzyskało 64 proc. kobiet, u 0,8 proc. zdiagnozowano podejrzenie nowotworu, natomiast u pozostałych wykryto łagodne zmiany i zostały one skierowane do dalszej diagnostyki. Wnioski. Nadal istnieje duże zapotrzebowanie na kontynuowanie programów profilaktycznych, szczególnie wśród kobiet w wieku 40-49 lat. Obserwuje się również duże zapotrzebowanie na edukację prozdrowotną w zakresie teoretycznym i praktycznym. W ostatnich latach w makroregionie lubelskim odsetek...

Dostęp online: <http://www.h-ph.pl/hyg-pdf.php?r=2012&n=2&s=211>

80. Ocena wiedzy kobiet w wieku 50-69 lat na temat badania mammograficznego wykonywanego w ramach badań profilaktycznych raka piersi / Zdzisława Szadowska-Szlachetka, Aneta Majder, Marta Łuczyk, Agata Krzos, Robert Łuczyk, Marianna Charzyńska-Gula, Katarzyna Muzyczka, Andrzej Stanisławek. W: Journal of Education Health and Sport. – T. 4, nr 9 (2014), s. 19-29. – Bibliogr. 15 poz.
- Streszczenie polskie: Wstęp: Rak gruczołu piersiowego jest najczęściej występującym nowotworem kobiecym na świecie i w Polsce. Istotnym elementem, który wpływa na możliwości wczesnego wykrycia choroby nowotworowej są badania profilaktyczne. Podstawowym badaniem w profilaktyce wtórnej nowotworu gruczołu piersiowego jest mammografia. Cel pracy: Dokonanie oceny wiedzy kobiet wieku 50 - 69 lat na temat mammografii wykonywanej w ramach badań profilaktycznych. Materiał i metoda: Badaniami objęto 150 kobiet. Badania przeprowadzono w Placówce Zdrowotnej SALU w Tryńcy, na przełomie lutego i marca 2013 r. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego którego podstawą był kwestionariusz ankiety. Wyniki: W trakcie badań dokonano oceny zakresu wiedzy na temat częstotliwości oraz zasadności wykonywania systematycznego badania mammograficznego. Stwierdzono, że posiadanie wiedzy na temat badania mammograficznego wpływa na systematyczność przeprowadzanych badań. Zarówno kobiety, które uczestniczą w badaniach profilaktycznych oraz te które się nie badają wiedzą, że mammografia jest procedurą bezpłatną. Natomiast 80 proc. kobiet z grupy badających się znała placówki medycznej gdzie badania można przeprowadzić, natomiast 53 proc. badanych kobiet, nie wykonujących mammografii, nie znała takich miejsc. Kobiety rozumiały zasadność prowadzenia mammografii i uważały tę metodę za skuteczną w wykrywaniu raka piersi. Wnioski: Posiadanie wiedzy na temat mammografii wpływa korzystnie na regularność wykonywania badań profilaktycznych. W grupie badanych kobiet stwierdzono niewystarczającą wiedzę na temat placówek medycznych, w których można wykonać mammografię w ramach profilaktyki...
81. Ocena wiedzy kobiet w zakresie profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy / Joanna Stanisławska, Katarzyna Janikowska, Maria Stachowska, Dorota Talarska, Elżbieta Drozd-Gajdus, Marlena Szewczyczak. W: Problemy Higieny i Epidemiologii. – T. 97, nr 1 (2016), s. 38-44. – Bibliogr. 27 poz.
- Streszczenie polskie: Wprowadzenie. Liczba zachorowań na raka narządów kobiecych i raka piersi w ostatnim okresie wykazuje tendencję wzrostową. Wiedza na temat profilaktyki nowotworów kobiecych układu płciowego i wykonywanie badań profilaktycznych zmniejszają ryzyko rozwoju choroby nowotworowej. Cel. Ocena poziomu wiedzy w zakresie raka piersi i raka szyjki macicy u losowo wybranej grupy kobiet, mieszkanek miasta i wsi oraz poznanie ich postaw wobec wykonywania badań profilaktycznych. Materiały i metody. Badaniami objęto 297 kobiet w różnych przedziałach wiekowych: poniżej 40 lat (21,5 proc.), 41-50 lat (33,0 proc.), 51-60 lat (26,0 proc.) oraz powyżej 60 r.ż. (19,5 proc.), zamieszkałych w miastach (49,8 proc.), jak i podpoznańskich wsiach (50,2 proc.) woj. wielkopolskiego. Metodę badawczą stanowił kwestionariusz ankiety, który zawierał pytania otwarte i zamknięte. Wyniki. Ogólną wiedzę na temat nowotworów kobiecych układu płciowego posiadało 95,6 proc. badanych kobiet. Zasady profilaktyki znało tylko 65,3 proc. kobiet. Samobadanie piersi przeprowadzało 86,2 proc. kobiet. Badanie mammograficzne wykonywało 56,2 proc. respondentek, w tym przynajmniej co dwa lata 61,7 proc. Badanie USG piersi

wykonywało 66,0 proc. kobiet, w tym 64,3 proc. raz na dwa lata. 87,2 proc. badanych miało wykonane w ostatnim okresie przynajmniej raz badanie cytologiczne. Natomiast 7,1 proc. kobiet nie pamiętało, kiedy były ostatnio u lekarza ginekologa. Wnioski. Badane kobiety posiadały dobrą wiedzę na temat profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy. Panie mieszkające na wsi posiadały większy zakres informacji...

Dostęp online: <http://www.phie.pl/phe-pdf.php?r=2016&n=1&s=038>

82. Ochałek Katarzyna, Broś Małgorzata, Ridan Tomasz : Aktywność fizyczna u kobiet leczonych z powodu raka piersi. Badanie pilotażowe. W: Rehabilitacja Medyczna. – T. 19, nr 3 (2015), s. 5-9, il. – Bibliogr. 27 poz.

Streszczenie polskie: Wprowadzenie: Aktywność fizyczna stanowi istotny czynnik prewencyjny wielu chorób. Obecnie istnieje coraz więcej dowodów potwierdzających związek pomiędzy aktywnością fizyczną a obniżeniem ryzyka zachorowania na raka piersi. Cel pracy: Celem pracy jest analiza preferowanych aktywności fizycznych u kobiet leczonych z powodu raka piersi. Materiał i metody: W badaniu wzięły udział 44 kobiety po leczeniu raka piersi, należące do Stowarzyszenia Kobiet "Amazonki" w Krakowie, które wyraziły świadomą zgodę na udział w badaniu. Analizę przebiegu rehabilitacji w trakcie leczenia onkologicznego, analizę preferowanych aktywności fizycznych zarówno sprzed, jak i po leczeniu onkologicznym, dokonano na podstawie ankiety zawierającej 40 pytań. Wyniki: W badanej grupie chorych stwierdzono istotny statystycznie ($p < 0,05$) spadek aktywności fizycznej po leczeniu onkologicznym oraz zaobserwowano zmianę preferowanych wysiłków fizycznych. Wnioski: 1) U kobiet leczonych z powodu raka piersi zaobserwowano obniżenie poziomu aktywności fizycznej. 2) U kobiet po przebytym zabiegu chirurgicznym nastąpiła zmiana preferowanych wysiłków fizycznych. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się fitness i gimnastyka oraz Nordic Walking.

Dostęp online: <https://rehmed.pl/resources/html/article/details?id=126103>

83. Odpowiedź autorów (26 września 2018) na list do redakcji dotyczący artykułu Model działań profilaktycznych zintegrowany z opieką profilaktyczną nad pracownikami - zapobieganie niektórym typom nowotworów wśród kobiet / Marta Wiszniewska, Beata Peplowska, Agnieszka Lipińska-Ojrzanowska, Jolanta Walusiak-Skorupa. W: Medycyna Pracy (Łódź). – T. 69, nr 6 (2018), s. 701-703

Dostęp online: http://medpr.imp.lodz.pl/pdf-96337-33247?filename=Odpowiedz%20autorow%20_26.pdf

84. Ostrowska, Antonina : Profilaktyka zdrowotna: interpretacje, definicje sytuacji, racjonalności (przypadek profilaktyki ginekologicznej kobiet). W: Studia Socjologiczne. – 2011, [nr] 3, s. [73]-94

Czynniki strukturalne i i społeczno-kulturowe wyznaczające stosunek kobiet do zdrowia i choroby. Wyniki badań dotyczące profilaktyki ginekologicznej kobiet zagrożonych wykluczeniem społecznym.

85. Pacian Anna, Ferenc Wioletta, Jędrasik Marta : Wiedza młodych kobiet na temat profilaktyki raka piersi. W: Medycyna Paliatywna. – T. 6, nr 3 (2014), s. 151-157. – Bibliogr. 10 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp i cel pracy: Rak piersi należy do najczęściej rozpoznawanych nowotworów złośliwych występujących u kobiet. Jest on również najczęstszą przyczyną zgonów Polek. Choroba ta stanowi istotny problem nie tylko z punktu widzenia medycznego, lecz także pod względem ekonomicznym i społecznym. Celem głównym pracy była ocena poziomu wiedzy młodych kobiet na temat profilaktyki raka piersi. Materiał i metody: Badania przeprowadzono w okresie od kwietnia do czerwca 2013 r. wśród 100 mieszkanki województwa lubelskiego. W pracy wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego. Badania zrealizowano techniką badań kwestionariuszowych. Narzędziem badawczym, które zastosowano, był kwestionariusz ankiety własnej konstrukcji. Wyniki i wnioski: Prawie wszystkie respondentki wiedzą, czym jest mammografia. Badanie to przeprowadzane jest w określonych odstępach czasu, które wg Narodowego Funduszu Zdrowia wynoszą 2 lata. Wiedzę na ten temat posiada jedna trzecia ankietowanych. Trzy czwarte respondentek ma wiedzę dotyczącą częstotliwości przeprowadzania samobadania piersi, które powinno się wykonywać raz w miesiącu. Poza regularnością wykonywania tego badania ważne jest również, by było ono robione w odpowiednim czasie cyklu miesięczkowego. Ponad połowa ankietowanych wie, że piersi powinny być kontrolowane tuż po menstruacji. Prawie połowa kobiet w wieku 20-45 lat zamieszkujących okolice Lublina nie poddała się żadnym dodatkowym badaniom profilaktycznym mającym na celu wczesne wykrycie

patologicznych zmian w obrębie gruczołu piersiowego...

Dostęp online : <https://www.termedia.pl/Wiedza-mlodych-kobiet-na-temat-profilaktyki-raka-piersi,59,23948,1,0.html>

86. Paździor Agnieszka, Stachowska Maria, Zielińska Aleksandra : Wiedza kobiet na temat profilaktyki raka piersi. W: Nowiny Lekarskie. – [R.] 80, nr 6 (2011), s. 419-422
PBW w Kielcach – Informatorium – Academica
87. Poziom wiedzy kobiet z terenów wiejskich na temat raka piersi = Knowledge of breast cancer among women living in rural areas / Bożenna Karczmarek-Borowska, Aleksandra Strykowska, Monika Grądalska-Lampart, Monika Grybel. W: Przegląd Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego i Narodowego Instytutu Leków w Warszawie. – T. 11, z. 3 (2013), s. 298-310
PBW w Kielcach – Informatorium- Academica
88. Programy profilaktyczne - cztery najpilniejsze problemy do rozwiązania / opracowanie edytorskie: Pieszczyńska Marta. W: Onkologia po Dyplomie. – T. 11, nr 1 (2014), s. 6-8. – II.
Dostęp online: <https://podyplomie.pl/onkologia/16100,programy-profilaktyczne-cztery-najpilniejsze-problemy-do-rozwiazania>
89. Różnice deklarowanej częstości samokontroli stanu zdrowia u osób pracujących w zawodach medycznych i pozamedycznych / Grzegorz Józef Nowicki, Ewa Rudnicka-Drożak, Barbara Ślusarska, Honorata Piasecka, Danuta Zarzycka, Magdalena Brodowicz-Król. W: Journal of Education Health and Sport. – T. 6, nr 5 (2016), s. 236-254. – Bibliogr. 29 poz.
Streszczenie polskie: Wstęp: Uczestnictwo w populacyjnych badaniach profilaktycznych oraz regularne samobadanie narządów to zachowania zdrowotne zmierzające do wczesnego wykrycia chorób. Cel pracy: Określenie różnic w zakresie deklarowanej samokontroli stanu zdrowia (uczestnictwo w programach profilaktyki i samobadania narządów) pomiędzy osobami wykonującymi zawód medyczny i pozamedyczny. Materiał i metody: Badania przeprowadzono wśród 598 dorosłych osób pracujących, wykonujących zawody medyczne i pozamedyczne. Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety własnego autorstwa. Wyniki: Uzyskane wyniki badań wskazują, że osoby wykonujące zawód niemedyczny istotnie częściej deklarowały uczestnictwo w Ogólnopolskim Programie Profilaktyki Chorób Odtyniowych (w tym POChP) oraz w Ogólnopolskim Programie Profilaktyki Raka Jelita (p 0,001) niż badani wykonujący zawód medyczny. Natomiast kobiety, które wykonywały zawód medyczny, istotnie częściej deklarowały uczestnictwo w Ogólnopolskim Programie Profilaktyki Raka Szyjki Macicy oraz częściej wykonywały samobadanie piersi. (p 0,001). Wnioski: Istnieje wyraźne zróżnicowanie zachowań kontrolnych stanu zdrowia w badanych grupach. Praca w zawodach pozamedycznych warunkuje pozytywnie częstość uczestnictwa w ogólnopolskich programach profilaktyki chorób cywilizacyjnych. Natomiast regularne samobadanie piersi częściej deklarują kobiety wykonujące zawód medyczny.
Dostęp online: <http://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/3522/4831>
90. Samobadanie piersi - wszystko co chcielibyśmy, abyście o tym wiedzieli - badanie ankietowe / Agnieszka Staciwa, Marta Sprawka, Hubert Stachowicz, Weronika Topyła, Anna Taracha, Robert Ściślak, Agnieszka Wójtowicz, Norbert Stachowicz, Agata Smoleń. W: Wiadomości Lekarskie. – T. 72, nr 1 (2019), s. 56-63. – Bibliogr. 37 poz.
Streszczenie polskie: Wstęp: Samobadanie piersi stanowi pierwszą linię diagnostyki zmian nowotworowych. Badanie to jest łatwe, nie kosztuje i każda kobieta może je wykonać samodzielnie. Powinno również stanowić jeden z elementów badania fizykalnego wykonywanego przez lekarza. Cel pracy: Oszacowanie wiedzy dotyczącej nowotworów piersi oraz umiejętności wykonywania samobadania. Badanie było skierowane głównie do osób związanych ze środowiskiem medycznym, najbardziej zaangażowanych w proces wykrywania i leczenia nowotworów. Materiały i metody: Badanie zostało przeprowadzone poprzez internetowy kwestionariusz zawierający 19 pytań. Wzięły w nim udział 204 osoby, w tym 53 proc. kobiet i 47

proc. mężczyzn. Wśród badanych 93 proc. stanowiły osoby związane ze środowiskiem medycznym. Średnia wieku wynosiła 23,5 roku. Udział w badaniu był dobrowolny i anonimowy. Wyniki: 57 proc. respondentek regularnie bada swoje piersi, natomiast 43 proc. nie robi tego w ogóle lub robi rzadko. Niestety tylko 23 proc. respondentek wykonuje samobadanie piersi regularnie co miesiąc. Badani są w stanie prawidłowo wskazać objawy oraz czynniki ryzyka nowotworu piersi. Na pytanie czy badani czuliby się pewnie, wykonując badanie piersi u pacjentki, około 61 proc. odpowiedziało pozytywnie, natomiast na pytanie czy mieli okazję wykonać badania piersi podczas studiów pod okiem specjalisty, 78 proc. odpowiedziało negatywnie. Wnioski: Wiedza badanych dotycząca samobadania oraz nowotworu gruczołu piersiowego jest na dobrym poziomie, jednakże efektywność oraz umiejętności wykonywania badania są na poziomie niezadowalającym. Brakuje możliwości zdobywania umiejętności praktycznych. Zmiana tego jest trudna, ale i konieczna. Należy włożyć więcej wysiłku w edukację studentów medycyny, aby zwiększyć skuteczność w walce z nowotworem piersi przez nauczanie i przekonywanie pacjentek do stosowania samokontroli gruczołu piersiowego, co jest pomocne w późniejszej praktyce lekarskiej.

Dostęp online: http://medlist.org/pdf/wl/2019_01_11.pdf

91. Sawaryn Daria, Krukar Dorota : Wiedza młodych kobiet na temat czynników ryzyka i profilaktyki raka piersi. W: Nowa Medycyna. – T. 17, nr 4 (2010), s. 119-124. – Bibliogr. 21 poz.

Dostęp online: <http://www.czytelniamedyczna.pl/3852,wiedza-młodych-kobiet-na-temat-czynnikow-ryzyka-i-profilaktyki-raka-piersi.html>

92. Seń Mariola, Steciwko Andrzej, Żurawska Joanna : Profilaktyka w pracy zespołu podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Dolnego Śląska na podstawie badań ankietowych. W: Polska Medycyna Rodzinna. – T. 6, nr 1 (2004), s. 57-63
PBW w Kielcach – Informatorium – Academica

93. Sikora, Karol : Profi(rak)tyka. W: Forum. – 2011, nr 5, s. 50-51
Nowe wiadomości na temat znaczenia profilaktyki w walce z rakiem.

94. Smoleń Ewa, Dobrowolska Beata : Praktyka samobadania piersi i wykonywanie mammografii w grupie pielęgniarek a zmienne socjodemograficzne. W: Medycyna Środowiskowa. – T. 20, nr 1 (2017), s. 56-65. – Bibliogr. 26 poz.
Streszczenie polskie: Wstęp. Rak piersi nadal stanowi najczęstszy nowotwór złośliwy kobiet w Polsce. Rozpoznanie zmian w piersi podczas regularnego samodzielnego badania piersi oraz badanie mammograficzne to istotne elementy profilaktyki wtórnej nowotworów piersi. Cel pracy. Określenie realizacji profilaktyki wtórnej raka piersi przez pielęgniarki z uwzględnieniem charakteryzujących je czynników socjodemograficznych. Materiał i metody. Badania ankietowe przeprowadzono wśród 184 pielęgniarek województwa lubelskiego i podkarpackiego. Narzędziem badawczym był autorski kwestionariusz ankiety. Uzyskane dane poddano analizie statystycznej z zastosowaniem testu χ^2 Pearsona. Przyjęto poziom istotności $p < 0,05$. Wyniki. Pielęgniarki deklarowały najczęściej, iż informacje z zakresu zasad oraz techniki samobadania piersi uzyskały w okresie kształcenia w szkole medycznej, a w mniejszym stopniu z fachowego piśmiennictwa. Jedna trzecia respondentek regularnie wykonywała samobadanie piersi, natomiast połowa badanych wykonywała je niesystematycznie. Nie stwierdzono związku między czynnikami socjodemograficznymi charakteryzującymi respondentki a znajomością zasad samobadania piersi i regularnością jego wykonywania. Co piąta ankietowana pielęgniarka przynajmniej raz miała wykonane badanie mammograficzne. Wnioski. Wiedza i zachowania pielęgniarek w zakresie samobadania piersi i wykonywania mammografii nie odbiegają od prezentowanych przez inne kobiety. Czynniki socjodemograficzne charakteryzujące badane pielęgniarki nie miały wpływu zarówno na wykonywanie samobadania piersi i mammografii jak i na systematyczność badań. Pielęgniarki mają świadomość znaczenia badań profilaktycznych raka piersi, jednak w dużej części nie wykonują ich w ogóle lub robią to niezgodnie z zasadami. Jest to zjawisko niepokojące z powodu funkcji zawodowych, jakie pełnią pielęgniarki, szczególnie w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej.

95. Spachowska, Katarzyna : Profilaktyczna opieka w nowotworach piersi. W: Magazyn Pielęgniarki i Położnej. – 2016, nr 2, s. 24-26. – Il.

96. Spachowska, Katarzyna : Rak piersi - profilaktyczna opieka ambulatoryjna. W: Magazyn Pielęgniarki i Położnej. – 2016, nr 4, s. 20-21. – Il.
97. Stopień zaawansowania raka piersi wśród kobiet w województwie podlaskim w latach 2001-2002 : badania populacyjne / Michalina Krzyżak, Dominik Maślach, Marzena Juczevska, Katarzyna Maksimowicz, Wiesław Lasota, Andrzej Szpak. W: Problemy Higieny i Epidemiologii. – T. 91, nr 1 (2010), s. 83-86
Dostęp online: <http://www.phie.pl/phe-pdf.php?r=2010&n=1&s=083>
98. System indywidualnych zaproszeń a zgłaszalność kobiet na badania profilaktyczne wykonywane w ramach programów z zakresu profilaktyki onkologicznej / Małgorzata Leżnicka, Tomasz Mierzwa, Dorota Jachimowicz-Wołoszynek. W: Problemy Higieny i Epidemiologii. – T. 90, nr 4 (2009), s. 627-630. – Bibliogr. 7 poz.
Streszczenie polskie: Wstęp. Nowotwory złośliwe są drugą co do częstości grupą przyczyn zgonów. W 2006 r. w Polsce zmarły z ich powodu 91 632 osoby. Nowotwory piersi, to najczęściej występujące nowotwory u kobiet, i zarazem najczęstsza nowotworowa przyczyna zgonów. Każdego roku rozpoznawane są u kilkunastu tysięcy kobiet (w 2006 r. rozpoznano je u 13 320 Polek, w tym u 821 mieszkanek woj. kujawsko-pomorskiego). W 2006 r. z powodu nowotworów szyjki macicy zmarły w Polsce 1824 kobiety, w tym 118 mieszkanek woj. kujawsko-pomorskiego. Udział kobiet w realizowanych programach profilaktycznych nie jest zadowalający. Organizatorzy badań stosują różne formy zachęcające kobiety do ich wykonywania, jedną z takich form jest system indywidualnych zaproszeń. Cel. Ocena skuteczności zastosowanego systemu indywidualnych zaproszeń na badania profilaktyczne w kierunku nowotworów piersi i szyjki macicy oraz określenie głównych przyczyn nie zgłaszania się na badania. Materiał i metoda. Badanie przeprowadzono wśród pacjentek zgłaszających się do lekarza POZ NZOZ TORMED w Toruniu. Udział w badaniu był dobrowolny; wzięło w nim udział 120 kobiet. Wyniki. Spośród grupy, która otrzymała zaproszenie na badanie profilaktyczne z badań skorzystało 79 proc. kobiet. W grupie, która nie otrzymała zaproszeń odsetek przebadanych kobiet był niższy i wynosił 66 proc. Największy procentowy udział kobiet korzystających z badań profilaktycznych po otrzymaniu zaproszenia stwierdzono w grupie osób z wykształceniem podstawowym. ...
Dostęp online: <http://www.phie.pl/phe-pdf.php?r=2009&n=4&s=627>
99. Tkaczuk-Włach Joanna, Sobstel Małgorzata, Jakiel Grzegorz : Rak piersi - znaczenie profilaktyki pierwotnej i wtórnej. W: Przegląd Menopauzalny. – T. 11, nr 4 (2012), s. 343-347. – Bibliogr. 42 poz.
PBW w Kielcach – Informatorium – Academica
100. Tomaszek Lucyna, Dębska Grażyna, Kotysa Małgorzata : Poziom wiedzy studentek kierunku pielęgniarstwo na temat czynników ryzyka i profilaktyki raka piersi. W: Państwo i Społeczeństwo. – R. 15, nr 3 (2015), s. 37-49
PBW w Kielcach – Informatorium- Academica
101. Uwarunkowania aktywności fizycznej kobiet po przebytych leczeniu operacyjnym raka piersi / Katarzyna Prokopowicz, Ewa Kozdroń, Grzegorz Prokopowicz, Bartosz Molik, Agata Berk, Julia Mucha. W: Hygeia Public Health. – T. 53, nr 1(2018), s. 100-105. – Bibliogr. 40 poz.
Streszczenie polskie: Wprowadzenie. Rak piersi jest najczęściej występującym nowotworem wśród kobiet stanowiąc 21,7 proc. wszystkich zachorowań na nowotwory. Najwyższy odsetek zachorowań zauważamy wśród kobiet między 50 a 69 r.ż. Wielu autorów wskazuje na znamienny wpływ aktywności fizycznej w profilaktyce pierwotnej i wtórnej nowotworów. Cel. Określenie uwarunkowań aktywności fizycznej kobiet po przebytych leczeniu operacyjnym spowodowanym wystąpieniem raka piersi. Materiały i metody. Badania zostały przeprowadzone na grupie 115 kobiet w wieku między 50 a 69 r.ż. (85 kobiet po leczeniu operacyjnym raka piersi, 30 kobiet bez przeszłości onkologicznej). Do realizacji założonego celu pracy wykorzystano autorski kwestionariusz ankiety dotyczący uwarunkowań aktywności fizycznej oraz kwestionariusz osobowy. Wyniki. Wyniki badań wskazują na znamienne różnice w rodzajach form podejmowanej aktywności fizycznej w okresie przed i po zabiegu operacyjnym. Głównymi barierami utrudniającymi udział w aktywności fizycznej

były obowiązki domowe, brak czasu i stan zdrowia. Porównanie subiektywnej oceny poziomu sprawności fizycznej kobiet po leczeniu raka piersi w odniesieniu do kobiet bez nowotworu nie wykazało różnic istotnych statystycznie. Obie grupy badanych kobiet w przeważającej większości oceniły swój poziom sprawności fizycznej jako 'zadowolający'. Wnioski. 1. Niski udział lekarzy i fizjoterapeutów w motywowaniu pacjentów onkologicznych do podejmowania systematycznej aktywności fizycznej nie sprzyja podejmowaniu pozytywnych zachowań zdrowotnych związanych z aktywnością fizyczną. 2. Przebyte leczenie operacyjne spowodowane wystąpieniem raka piersi istotnie wpłynęło na zwiększenie częstotliwości podejmowania ćwiczeń gimnastycznych, co może świadczyć o wzroście świadomości dotyczącej potrzeby uprawiania aktywności fizycznej po zakończeniu leczenia.

Dostęp online: <http://www.h-ph.pl/hyg-pdf.php?r=2018&n=1&s=100>

102. Wiedza i praktyka w zakresie samobadania piersi / Roma Roemer-Ślimak, Jan Ślimak, Agnieszka Mastalerz-Migas, Dagmara Pokorna-Kałowak. W: *Family Medicine & Primary Care Review*. – Vol. 16, nr 3 (2014), s. 285-286

Dostęp online:

<https://www.termia.pl/f/journals/FMPCR%202014%20vol.%2016%20no.%203.pdf>

103. Wiedza kobiet, studentek pielęgniarstwa, na temat profilaktyki raka piersi / Zdzisława Szadowska-Szlachetka, Bożena Baczewska, Zuzanna Kulbaka, Bożena Muraczyńska, Beata Kropornicka, Alina Dzirba, Robert Łuczyk. W: *Journal of Education Health and Sport*. – T. 6, nr 12 (2016), s. 504-519. – Bibliogr. 22 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp: Choroby nowotworowe - zarówno w Polsce, jak i na świecie stanowią poważny problem ze względu na ich rozpowszechnienie. Co roku na nowotwór złośliwy piersi w Polsce choruje coraz większa liczba kobiet i zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Nowotworów w ciągu ostatnich trzech dekad zachorowalność na ten rodzaj nowotworu wzrosła ponad dwukrotnie. Pierwotna profilaktyka raka piersi opiera się przede wszystkim na podnoszeniu świadomości prozdrowotnej dotyczącej udowodnionych naukowo czynników ryzyka zachorowania na raka piersi. Celem pracy była ocena stanu wiedzy kobiet, studentek pielęgniarstwa, na temat profilaktyki raka piersi. Materiał i metoda: Badania przeprowadzono na Wydziale Nauk o Zdrowiu UM w Lublinie. Łącznie objęto 147 kobiet, studentek kierunku pielęgniarstwo, I i II stopnia. W badaniach posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. Materiał badawczy zebrano za pomocą techniki wywiadu, przy użyciu kwestionariusza ankiety własnego autorstwa, skonstruowany w oparciu o przegląd aktualnego piśmiennictwa. Analizę statystyczną zebranego materiału przeprowadzono w pakiecie Statistica 10.0. StatSoft. Wnioski: Znajomość czynników ryzyka i objawów raka piersi wśród kobiet, studentek pielęgniarstwa, jest zadowolająca. Kobiety, studentki pielęgniarstwa, mają świadomość zasad przeprowadzania badań profilaktycznych piersi, jednak nie zawsze te zasady stosują u siebie.

Dostęp online: <http://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/4080/5445>

104. Wiedza kobiet w wieku okołomenopauzalnym na temat profilaktyki raka piersi / Renata Bogusz, Marianna Charzyńska-Gula, Anna Majewska, Edyta Gałęziowska. W: *Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu : MONZ*. – T. 19, nr 4 (2013), s. 523-529

Dostęp online: <http://www.monz.pl/pdf-73448->

[10269?filename=Wiedza%20kobiet%20w%20wieku.pdf](http://www.monz.pl/pdf-73448-10269?filename=Wiedza%20kobiet%20w%20wieku.pdf)

105. Wiedza młodych kobiet na temat roli czynnika dietetycznego w zapobieganiu raka piersi / Ewa Czezelewska, Beata Kościańska, Marzena Janczaruk, Jan Czezelewski. W: *Przegląd Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego. Instytut Leków*. – T. 9, nr 2 (2011), s. 212-223. – Bibliogr. 51 poz.

Streszczenie polskie: Wprowadzenie: Rak piersi jest najczęściej występującym w Polsce nowotworem złośliwym u kobiet. Najważniejszym czynnikiem umożliwiającym zmniejszenie umieralności na raka piersi jest profilaktyka onkologiczna, która obejmuje zarówno profilaktykę pierwotną jak i wtórną. Istotą profilaktyki pierwotnej jest eliminacja bądź redukcja czynników etiologicznych i czynników ryzyka rozwoju choroby poprzez upowszechnienie wiedzy dotyczącej przyczyn zachorowań na nowotwory i propagowanie zachowań prozdrowotnych. Cel pracy: Celem przeprowadzonych badań było poznanie stanu wiedzy młodych kobiet na temat roli czynnika dietetycznego, ważnego elementu profilaktyki pierwotnej, w zapobieganiu raka piersi. Materiał i metoda: Badaniem objęto 219 młodych kobiet w wieku 21,3 ± 1,6 lat, studentek Wydziału Wychowania Fizycznego i Sportu AWF (WWFiS) i Państwowej Szkoły Wyższej (PSW) w Białej Podlaskiej.

W celu zebrania niezbędnych informacji opracowano ankietę własnego autorstwa. W niniejszej pracy wykorzystano odpowiedzi respondentek dotyczące roli czynnika dietetycznego. Wyniki: Około 30 proc. studentek ZWWF i ponad 53 proc. PSW tokobiety mieszkające na wsi. Około 24 proc. matek badanych dziewcząt z ZWWF oraz około 43 proc. z PSW ukończyło swoją edukację na szkole podstawowej lub zawodowej. Ponad 57 proc. studentek ZWWF i około 75 proc. z PSW nie przypuszczało, że wielonienasycone kwasy tłuszczowe z rodziny n-6 i n-9 mogą predysponować do wystąpienia raka piersi. O szkodliwym wpływie alkoholu ...

PBW w Kielcach – Informatorium – Academica

106. Wielogórka Joanna, Kręgielska-Narożna Matylda, Bogdański Paweł : Modyfikacja stylu życia jako element prewencji raka piersi otyłej pacjentki. W: Forum Zaburzeń Metabolicznych. – T. 7, nr 4 (2016), s. 162-169. – Bibliogr. 47 poz.

Streszczenie polskie: Liczba zachorowań na nowotwory złośliwe w Polsce w ciągu ostatnich 30 lat wzrosła ponad dwukrotnie. Wyniki badań wskazują, że otyłość zwiększa prawdopodobieństwo zachorowania i zgonu z powodu nowotworu. Wymienia się wiele mechanizmów patogenetycznych tłumaczących to powiązanie. Nadmierne nagromadzenie tkanki tłuszczowej (zwłaszcza trzewnej) jest miejscem toczącego się przewlekłego stanu zapalnego, który powoduje wahania stężeń insuliny, glukozy, wolnych kwasów tłuszczowych, adiponektyny, leptyny, insulinopodobnych czynników wzrostu, czynnika martwicy nowotworów, interleukin (1, 6, 12, 23), czynnika wzrostu śródbłonnki naczyń i innych. Czynniki te mogą stymulować wzrost i podziały komórek nowotworowych. W pracy przedstawiono przypadek kobiety z rozpoznaniem przed dwoma laty wczesnego nowotworu piersi, która po zakończeniu leczenia onkologicznego trafiła do poradni zaburzeń metabolicznych i nadciśnienia tętniczego z powodu otyłości.

Dostęp online:

https://journals.viamedica.pl/forum_zaburzen_metabolicznych/article/view/50462/37184

107. Wojtasiński, Zbigniew : Wojna o piersi. W: Wprost. – 2010, nr 21, s. 72-73

Skuteczność profilaktycznych badań mammograficznych.

Dostęp online: <https://www.wprost.pl/195336/wojna-o-piersi.html>

108. Wysocki Wojciech M., Pogoda Katarzyna : Obserwacja chorych po leczeniu z powodu wybranych nowotworów złośliwych. W: Medycyna Praktyczna. – 2017, nr (3), s. 71-72. – Bibliogr. 4 poz.

PBW w Kielcach – Informatorium – Academica

109. Zachowania prozdrowotne i stan wiedzy kobiet na temat profilaktyki raka piersi /

Katarzyna Strojek Katarzyna, Małgorzata Maślanka, Hanna Styczyńska, Walery Zukow. W: Journal of Education. Health and Sport. – T. 7, nr 3 (2017), s. 166-176. – Bibliogr. 14 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp Rak piersi jest najczęściej diagnozowanym u kobiet nowotworem złośliwym w Polsce. Najważniejszą rolę w dążeniu do zmniejszenia zachorowalności i umieralności stanowi eliminacja czynników zwiększających ryzyko zachorowania i wykrycie choroby na możliwie najwcześniejszym etapie jej zaawansowania. Cel badań Ocena zachowań prozdrowotnych oraz stanu wiedzy kobiet na temat profilaktyki raka piersi. Materiał i metody Badania przeprowadzono na grupie 40 kobiet, pracujących w MiejskoGminnym Ośrodku Pomocy Społecznej i korzystających z jego pomocy. W badaniu posłużono się metodą ankietową. Zastosowano kwestionariusz ankiety stworzony na potrzeby badania. Wyniki Na pytania dotyczące profilaktyki raka piersi ankietowane udzieliły 36 proc. prawidłowych odpowiedzi. Wiedzę na temat profilaktyki raka piersi badane czerpią z telewizji (30 proc.) i internetu (27 proc.). Prawie wszystkie badane - 90 proc. wykazały się znajomością sposobu samobadania piersi, natomiast regularnie, raz w miesiącu, badanie piersi wykonuje 35 proc. kobiet. Wnioski Stan wiedzy kobiet na temat profilaktyki raka piersi jest niski, należy zatem podjąć działania edukacyjne, których celem będzie jego poprawa i propagowanie zdrowego stylu życia.

Dostęp online: <http://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/4231/5697>

110. Zgłaszalność pacjentek w wieku pomenopauzalnym zamieszkujących województwo małopolskie na kontrolne wizyty ginekologiczne oraz do mammografii i badania cytologicznego - badanie ankietowe / Anna Gałuszka-Bednarczyk, Marta Kiałka, Tomasz

Milewicz, Sandra Mrozińska, Agnieszka Dobosz, Jarosław Janeczko. W: Przegląd Lekarski. – T. 73, nr 7 (2016), s. 493-496. – Bibliogr. 16 poz.

Streszczenie polskie: Wstęp: Celem pracy było określenie odsetka kobiet w wieku pomenopauzalnym, zamieszkujących województwo małopolskie, które uczęszczają na kontrolne wizyty ginekologiczne oraz wykonują badania mammografii i cytologii szyjki macicy oraz, czy takie czynniki, jak wykształcenie i miejsce zamieszkania wpływają na zgłaszalność do wymienionych badań. Materiał i metodyka: Analizę przeprowadzono w oparciu o badania ankietowe, którym poddano 360 kobiet po 50 roku życia zgłaszających się po poradę do przychodni lekarza rodzinnego na terenie województwa małopolskiego, w okresie od marca 2011 do marca 2012 roku. Wyniki: Na kontrolną wizytę do ginekologa od czasu ostatniego porodu nie zgłosiło się 6,39 proc. pacjentek, a cytologii nie wykonało 10,28 proc. z nich. 40,85 proc. respondentek nie zgłosiło się nigdy na badanie mammograficzne. Kobiety z wykształceniem podstawowym oraz kobiety zamieszkałe na wsi najrzadziej zgłaszały się na wizyty kontrolne do poradni ginekologicznej i najrzadziej wykonywały badanie cytologiczne szyjki macicy i badanie mammograficzne. Mieszkanki dużych miast i kobiety z wykształceniem wyższym wykazywały najwyższy wskaźnik zgłaszalności do tych badań. Wnioski: Przeprowadzone badanie wykazało, że pomimo dużej dostępności określonych badań profilaktycznych oraz prowadzonych akcji i kampanii reklamowych zgłaszalność kobiet w wieku pomenopauzalnym na kontrolne wizyty ginekologiczne oraz do cytologii i mammografii jest nadal niewystarczająca. Wykształcenie i miejsce zamieszkania są nadal istotnymi czynnikami warunkującymi zgłaszalność pacjentek do badań przesiewowych.

Dostęp online: http://www.wple.net/plek/numery_2016/numer-7-2016/493-496.pdf

111. Zielińska, Magdalena : Społeczne uwarunkowania zachowań zdrowotnych łódzkich kobiet w wieku prokreacyjnym. W: Problemy Higieny i Epidemiologii. – T. 89, nr 3 (2008), s. 367-372. – Bibliogr. 23 poz.

Streszczenie polskie: Wprowadzenie. Zdrowie reprodukcyjne kobiet warunkowane jest oddziaływaniem szeregu czynników. Wśród nich, zgodnie ze współczesną koncepcją zdrowia Marca Lalonda (1974), ważne miejsce zajmuje styl życia oraz działania podejmowane celem poprawy i utrzymania zdrowia, w tym systematyczne poddawanie się profilaktycznym badaniom kontrolnym - ginekologicznym, cytologicznym i samokontroli piersi. Ich realizacji sprzyjają: młodszy wiek, wyższy poziom wykształcenia oraz lepsza sytuacja materialna kobiet. Cel pracy. Analiza socjoekonomicznych uwarunkowań zachowań zdrowotnych wśród kobiet w wieku reprodukcyjnym (15-49 lat). Materiał i metody. Badania przeprowadzono wśród 400 łódzkich kobiet w wieku rozrodczym, pacjentek zakładów opieki zdrowotnej pięciu wyodrębnionych administracyjnie dzielnic Łodzi. W badaniu wykorzystano narzędzie badawcze w postaci kwestionariusza ankiety własnego autorstwa. Wyniki. Działania prozdrowotne podejmowane przez łódzkie kobiety w wieku prokreacyjnym warunkowały: wiek, poziom wykształcenia oraz wysokość dochodu. Istniejącej świadomości co do konieczności poddawania się systematycznym badaniom kontrolnym nie towarzyszyła regularna praktyka w tym zakresie. Badania potwierdziły brak regularnej praktyki samokontroli gruczołów piersiowych zwłaszcza w obrębie młodszych grup wiekowych. Wnioski. Badania potwierdziły zróżnicowany zakres działań w ramach aktywności profilaktycznej. Młodsze respondentki cechuje większa świadomość ginekologiczna, zaś starsze ...

Dostęp online: <http://www.phie.pl/phe-pdf.php?r=2008&n=3&s=367>

112. Znajomość zasad profilaktyki i czynników ryzyka raka sutka wśród uczennic szkół ponadgimnazjalnych / Iwona Rotter, Katarzyna Szymczak, Maria Laszczyńska, Bogdan Rumianowski, Ewa Kemicer-Chmielewska, Aleksandra Rył. W: Family Medicine & Primary Care Review. – Vol. 15, nr 2 (2013), s. 165-166

Dostęp online:

<https://www.termedia.pl/f/journals/FMPCR%202013%20vol.%2015%20no.%202.pdf>